

Ägarpolicy och generella ägardirektiv för de kommunala bolagen

Värmdö kommun har valt att bedriva delar av sin verksamhet i bolagsform. Denna verksamhet ska, liksom verksamheten i förvaltningsform, generera nytta för kommunen och dess medborgare. Kommunallagen ställer krav på kommunalt inflytande och kontroll över all kommunal verksamhet, även den som ägs och bedrivs i bolagsform. De kommunalt ägda bolagen representerar stora tillgångar som kommunfullmäktige har ett politiskt och ekonomiskt ansvar för vilket erfordrar att man har en löpande uppsikt över bolagens utveckling, resultat och ställning.

Värmdö kommun har valt att organisera de kommunala bolagen i en koncernstruktur där kommunen är ägare av holdingbolaget Kommunhuset i Värmdö AB (KIVAB) som i sin tur är hel- eller delägare i koncernen ingående bolag. KIVAB:s uppgift är att bedriva den operativa ägarstyrningen.

1. Syfte

Syftet med ägarpolicy för de kommunala bolagen är att fastställa ramarna för styrningen av de kommunala bolagen och förtydliga rollen mellan kommunen som ägare och bolagen.

2. Rollfördelning av ägarstyrningen

Kommunfullmäktige är det organ som innehar det yttersta ägaransvaret för de kommunala bolagen och utövar formellt sin roll som ägare gentemot bolagen genom att:

- Fastställa det kommunala ändamålet med verksamheten.
- Se till att det fastställda kommunala ändamålet och de kommunala befogenheter som utgör ram för verksamheten anges i bolagsordningen.
- Utse samtliga styrelseledamöter.
- Se till att det anges i bolagsordningen att fullmäktige får ta ställning innan sådana beslut i verksamheten som är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt fattas.
- Utse minst en lekmannarevisor.
- Se till att bolaget ger allmänheten insyn i den verksamhet som genom avtal lämnas över till privata utförare.

I delägda bolag ska kommunfullmäktige i rimlig omfattning se till att utöva det formella ägaransvaret. Kommunfullmäktiges roll som ägare är fastställd i respektive bolags bolagsordning. För delägda bolag föreskrivs kommunfullmäktiges roll även i aktieägaravtal.

Ägaren, kommunfullmäktige, ansvar är att tillsätta en styrelse med förutsättningar att rätt tillvarata bolagets och ägarens intressen samt att ge styrelsen mandat att aktivt verka inom givna ramar. Kommunfullmäktige kan välja mellan en styrelse med

representanter från de politiska partierna eller en styrelse med såväl ledamöter som representerar politiska partier som ledamöter som ytterligare tillför branschkompetens eller annan fackkompetens. Kommunfullmäktige beslutar vem som ska vara styrelseordförande. Styrelsens ledamöter ska inte ha några operativa funktioner i bolaget.

Kommunfullmäktige ger direktiv om arvoden och ersättningar till de enskilda styrelseledamöterna som ska redovisas i not i årsredovisningen. Arvoden och ersättningar fastställs av bolagsstämman.

Kommunstyrelsens uppgift är att ha uppsikt över de kommunala bolagen och att årligen besluta om bolagens verksamhet bedrivits ändamålsenligt och inom ramen för den kommunala kompetensen samt vidta åtgärder om så inte varit fallet. Kommunstyrelsen svarar för ägarpolicy för de kommunala bolagen och ägardirektiven till koncernmoderbolaget KIVAB, samt utser ombud till bolagsstämmorna och utfärdar direktiv till dessa.

KIVAB svarar för att ägardirektiv för dotterbolagen är aktuella och föreslår förändringar för beslut i kommunfullmäktige. Ägardirektiven ska upprättas i samråd med bolagen för att dessa ska kunna ta ansvar för de uppgifter som i samförstånd lagts på dem. Viktiga inslag i ägarstyrningen är ett aktivt styrelsearbete och förtroende mellan ägaren och av denne utsedda styrelsen.

I syfte att uppnå en god kontroll och styrning över bolagen har KIVAB som uppgift att leda och samordna budget- och uppföljningsprocessen i koncernen, samt utöva den operativa styrningen av koncernen.

KIVAB ska alltid ges möjlighet att yttra sig i frågor av principiell beskaffenhet i dotterbolagen, innan de lämnas vidare till kommunfullmäktige.

Bolagsstyrelserna i samtliga bolag ansvarar för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter. Den har både en kontrollerande och styrande funktion. Styrelsen ska fortlöpande bedöma bolagets ekonomiska situation. Styrelsen ska se till att bolagets organisation är utformad så att bokföringen, medelsförvaltningen och bolagets ekonomiska förhållanden kan kontrolleras på ett betryggande sätt.

Styrelsens ansvar och tillsynsskyldighet kan inte överlåtas på någon annan.

3. Bolagsordning

Bolagsordningen lägger grunden för bolagets existens. I den anges vad bolaget ska ägna sig åt, dvs. föremålet för bolagets verksamhet, det kommunala ändamålet och ett antal grundläggande regler för aktiekapital, styrelsesammansättning, räkenskapsår och vilka ärenden som ska förekomma på ordinarie stämma. Bolagsordningen beslutas av kommunfullmäktige och antas av respektive bolags bolagsstämma.

Bolagen omfattas av de kommunalrättsliga självkostnads-, likställighets-, och lokaliseringsprincipen om inte verksamheten enligt lag eller praxis är undantagen från dessa krav. Helägda bolag och bolag där kommunen innehar rättsligt bestämmande inflytande omfattas undantagslöst av offentlighetsprincipen samt lagen om offentlig upphandling.

4. Generella ägardirektiv

De generella ägardirektiven gäller för alla bolag och ska beslutas på kommunfullmäktige och överlämnas via ombud till bolagsstämman för antagande. Direktiven som antas på bolagsstämman är bindande för bolaget och dess ledning.

Arbetsordning

Styrelserna i bolagen ska fastställa en skriftlig arbetsordning för sitt eget arbete och i skriftliga instruktioner fördela arbetet mellan sig och VD. I arbetsordningen för styrelsen ingår även att utforma ett årligt program för styrelsearbetet.

Affärsplan och detaljbudget

För att säkerställa att bolagets arbete fungerar kräver ägaren att styrelsen utformar en affärsplan med tillhörande detaljbudget förutom ovan nämnda arbetsordning för sitt eget arbete.

Styrdokument

Policydokument fastställda av kommunfullmäktige eller kommunstyrelsen gäller också bolagen där så är möjligt. Kommunfullmäktiges inriktningsmål och Vision 2030 Skärgårdens mötesplats ska vara vägledande för bolagens utveckling.

Frågor av principiell karaktär

Följande frågor anses vara av principiell beskaffenhet eller av större vikt och ska underställas kommunfullmäktige för godkännande innan bolagets styrelse fattar beslut:

- Ändring av aktiekapital
- Bildande av dotterbolag
- Förvärv av aktier i annat företag
- Försäljning av aktier samt ingående av avtal av principiell betydelse
- Åtgärder som innebär ny eller ändrad inriktning av verksamheten.
- Ingående av avtal och överenskommelser som medför väsentlig förändring av balansräkningen, varmed förstås 7 procent av bolagets balansomslutning.
- Ingående av avtal och överenskommelser vilka, oavsett kontraktsvärdet, är av strategisk eller principiell betydelse för kommunen.

Bolag äger inte rätt att uppta lån eller inteckna fast egendom utan kommunfullmäktiges godkännande.

Förslag och beslut om investeringar av betydelse, det vill säga investeringar som inte finansieras inom den löpande verksamheten, ska underställas kommunen/ägaren för ställningstagande innan genomförande påbörjas eller avtal om genomförande träffas

med extern part. Beslutsunderlaget ska, förutom beskrivning av projektet, innehålla investeringskalkyl och finansieringsförslag.

Kommunikation och grafisk profil

Bolagen omfattas av kommunens grafiska profil som innebär att kommunens logotyp ska finnas med på lämplig plats i syfte att stärka kommunens identitet och synliggöra kommunen som ägare.

Insyn för kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen har enligt kommunallagen uppsiktsplikt över alla kommunala bolag och har därmed rätt att ta del av bolagets handlingar och räkenskaper samt rätt att i övrigt inspektera bolaget och dess verksamhet.

Bolagen ska lämna kommunstyrelsen den information om verksamheten som den begär. Den närmare omfattningen av informationen fastställs av kommunstyrelsen i samråd med bolagets styrelse. Kommunstyrelsen fattar årligen beslut om huruvida verksamheten varit förenlig med det kommunala ändamålet och utförts inom ramen för den kommunala kompetensen.

Redovisning och rapportering

Bolagen ska i sin planering beakta kommunens tidplan för rapportering av bokslut, delårsrapport och övrig information som ska lämnas till ägaren.

Förvaltningsberättelse

Bolagens styrelser ska årligen i bolagets förvaltningsberättelse redovisa hur verksamheten bedrivits och utvecklats mot bakgrund av ändamålet med bolagets verksamhet enligt bolagsordningen och uppfyllandet av ägardirektiven.

Redovisningen ska utformas på sådant sätt att den kan läggas till grund för lekmannarevisorns granskning liksom för kommunstyrelsens uppsikt och beslut enligt ovan.

Årsredovisning med förvaltningsberättelse ska tillsändas kommunstyrelsen senast den 1 mars varje år.

Granskningsrapport

Det åligger bolagets lekmannarevisorer att årligen i sin granskningsrapport särskilt yttra sig om huruvida bolaget bedrivits på ett ändamålsenligt sätt utifrån det syfte som angivits i bolagsordning och i detta ägardirektiv, liksom de kommunala befogenheter som utgör ram för verksamheten.

Lekmannarevisorn ska snarast uppmärksamma kommunstyrelsen på om bolaget brister i de avseende som nämnts ovan.

5. Särskilda ägardirektiv

De särskilda ägardirektiven är individuella för respektive bolag och anger riktning, ramar och mål för det specifika bolaget med utgångspunkt från det kommunala

ändamålet. Direktiven är bindande för bolaget och dess ledning. Utarbetande av och beslut om ägardirektiv för delägda bolag sker tillsammans med övriga ägare.

Ägardirektiven är strukturerade på likartat sätt för samtliga bolag och ska innehålla följande rubriker:

Ändamålsdirektiv

Kommunala ändamålet anger varför kommunen äger bolaget och finns skrivet i bolagsordningen som är beslutad av kommunfullmäktige. Varje bolag ska i sina respektive ägardirektiv ha en konkret beskrivning av ändamålet.

Verksamhetsdirektiv

Med utgångspunkt i ändamålsdirektivet formuleras vilka särskilda uppgifter/mål bolaget har och vilka restriktioner i verksamheten som ägaren vill ange.

Ekonomiska direktiv

Ekonomiska direktiv anger mål som vilken lönsamhet och självfinansieringsgrad bolaget förväntas ha utifrån ägarens krav och förväntningar på bolaget.

Hållbarhetsdirektiv

Bolagen ska sträva efter social, ekonomisk och miljömässig hållbarhet. I respektive ägardirektiv konkretiseras hållbarhetsdirektiven utifrån bolagets verksamhet.

6. Lön, pensionsvillkor och övriga anställningsvillkor för VD och övrig företagsledning i dotterbolag

Lön och övriga anställningsvillkor för VD fastställs av styrelsen i dotterbolag, efter samråd med VD i moderbolaget. Lön för ledande befattningshavare fastställs av styrelsens ordförande med VD i bolaget som föredragande.

Lönesättningen sker enligt tvåstegsprincipen, vilket innebär att chefens chef på alla nivåer samordnar och godkänner lönesättningen. I övrigt styrs lönesättningen av kollektivavtal och Värmdö kommuns lönepolicy.

VD i dotterbolag ska, liksom andra chefer i kommunen, ha ett årligt utvecklings- och lönesamtal. För detta fordras en systematisk uppföljning av VD:s resultat och ledarskap utifrån i förväg definierade kriterier. Detsamma gäller för VD i koncernmoderbolaget. Utvärdering av VD i dotterbolag ska göras av både av dotterbolagets styrelse och av VD i moderbolaget som underlag för utvecklings- och lönesamtal. VD i moderbolaget ansvarar vidare för att utvärdering och löneöversyn av dotterbolagens VD sker och för att koncernen har en strategi för kompetensförsörjning.

7. Tvister

Vid tvister mellan förvaltning och kommunalt bolag eller mellan de kommunala bolagen inbördes, ska parterna genom inbördes förhandlingar söka träffa överenskommelse. Om samförstånd inte uppnås, rekommenderas parterna att utan onödigt dröjsmål hänskjuta frågan till kommunstyrelsen för särskilt

förlikningsförfarande.

Varje bolag ska vid kommuninterna avtal undvika skiljedomsklausuler. Parterna rekommenderas istället att i avtalen reglera att en eventuell framtida tvist ska hänskjutas till kommunstyrelsen för särskilt förlikningsförfarande.

8. Ikraftträdande

Ägarpolicy samt ägardirektiv för KIVAB och de helägda kommunala bolagen godkänns av kommunfullmäktige och överlämnas till bolagsstämman för antagande. Ägardirektiven för delägda bolag utarbetas tillsammans med andra ägare och godkänns av kommunfullmäktige. KIVAB säkerställer att ägarpolicy och respektive bolags ägardirektiv antas på extra eller ordinarie bolagsstämma.

